Simó Márton

# *Kányádi Sándor ránk testálja a szülőföldet*

## Nagygalambfalván

Nagygalambfalvára most elsősorban azért látogattunk, hogy váltsunk pár szót a helyiekkel Kányádi Sándorról, a költővel ápolt viszonyukról, arról a kapcsolatról, amely olyannyira meghatározta az életét, az egyik vezérgondolat, aki innen indul, visszajöhet jegyében. Kányádi Sándor minden elutazása a hazatérés reményében fogant, ez az utolsó hazaérkezés pedig a végső, amely lezárja a pályát és megnyitja a jövendőt, az utóéletet, az utókort. A továbbiakban még visszatérünk ide ilyen vonatkozású kérdésekkel. Most a helyi református tiszteletessel beszélgettünk. Magától értetődően kérdeztük bevezetésként Kányádi György Attilától, a település református lelkészétől, hogy rokona volt-e a költőnek.

– Egy ekkora közösségben szinte mindenki rokon, ha jól megnézzük. Édesapámmal Kányádi Sándor harmadfokú unokatestvér volt. A gyülekezet ma 925 lélekből áll. Mostanság – református szemmel Udvarhelyszéken – ez nagy szám, hiszen köztudott, hogy falvainkban ennél jóval kisebb létszámú egyházközségek vannak. Most három Kányádi-nemzetséget, három nagy családot tartunk nyilván a faluban, de biztos, hogy egyazon ágból származunk mindannyian. Nagyon fontos megjegyezni, hogy Kányádi Sándor személyi igazolványa ide szólt. Legalábbis 2004 óta, amióta Nagygalambfalva visszanyerte községi státuszát. Eléggé el nem ítélhető módon ugyanis elvették tőle a kolozsvári lakását, amelyet a szocializmus idején vásárolt meg és alakított át, és ezért semmiféle kárpótlásban, kártérítésben nem részesült, úgyhogy Nagygalambfalvára helyeztette volt az állandó romániai lakcímét, s azzal a várossal, ahol legalább ötven esztendőt élt, Kolozsvárral megszűnt a kapcsolata. Ezzel is kifejezte ragaszkodását a falujához. Budapesten aztán jórészt azért honosodott meg az utóbbi tizenöt esztendőben, mert egyik fia Magyarországon él, a másik pedig Párizsban, ha jól tudom, a Sorbonne-on tanít, hogy legyen a magyar fővárosban is egy hely, ahol az unokák a nagyszülőkkel időnként együtt lehetnek. Egyébként egész a legutóbbi időkig annyira szoros volt a kapcsolata a nagygalambfalviakkal, hogy amikor idehaza járt, mind az idősekkel, mind a fiatalokkal és a gyermekekkel is tartotta a kapcsolatot,

mindenkit megszólított, szóba állt a falubeliekkel, minden érdekelte, ami történt itt a legutóbbi látogatása óta.

– Tagja volt-e Kányádi Sándor az egyházközségnek? – kérdeztem a lelkésztől, aki így árnyalta a kérdést:

– Konkrétan, személyesen nem. A nevével, a hírnevével azonban mindvégig mellettünk állt. Nem volt kepefizető hívünk, ahogy mondani szokás, de ha adományozni kellett, akkor nagyon komoly összegeket ajánlott fel. Amikor 1994-ben emlékművet avattak a faluból elhurcolt zsidóknak, akkora összeget ajánlott fel, hogy nemcsak a követ tudták megvásárolni és kifaragtatni, hanem abból készült el az akkor itt szolgáló lelkipásztor fürdőszobája. Az nem mondható el, hogy közbenjárt bizonyos helyeken értünk, ezt nem vártuk el tőle, nem terheltük, de kétségtelen, hogy sokat nyomott a latban, mert bárhová pályáztunk, mindig leírtuk, hogy mi Nagygalambfalváról valók vagyunk, Feleki Miklós (1818–1902), a Nemzeti Színház híres színésze, rendezője és Kányádi Sándor szülőfalujából. Én tudom azt, hogy az ő hírneve akarva-akaratlanul is számított. Erre büszkék lehettünk, de ez azt jelentette ugyanakkor mindig, hogy méltóknak kellett lennünk, bármilyen körülmények közepette fel kellett növekednünk hozzá…

A tiszteletes urat itt nem is tudtam kérdezni, nem is kellett, hiszen kapcsolódva a gondolatmenethez, fontos, megkerülhetetlen monológba kezdett. A szülőfalu, a hely őt is sokat foglalkoztatja. Elmondta, hogy nem mert eleinte Nagygalambfalván pap lenni, hívták egyszer, óvatosan kivárt, aztán, amikor másodszor is őt szerette volna a presbitérium, hogy vállalja el az itteni szolgálatot, feljött Alsóboldogfalváról. Egy idő után a gólya is utána költözött. Ezt a jelenséget azzal magyarázza, hogy volt egy rikító kék színű Daciája, azt követte a gólyapár. Idén három gólyafi leskelődik a fészekből, hamarosan repülni is megtanulnak. Sándor bácsi szerint ez isteni jelzés volt, mint ahogyan a feladat is, hogy „próféta" lehessek a saját véreim körében – ige erre is van a Szentírásban, csak meg kell keresni.

A Kriza János Vadrózsák című népköltészeti gyűjteményében, a falucsúfoló mondókában az áll, hogy „…pompás Nagygalambfalva…" – folytatta a tiszteletes – Orbán Balázs A Székelyföld leírásában pedig így közelít Nagygalambfalvához: „Classicus földre léptünk itten, mely a titokteljes multnak több emlékeit mutatja fel, hol szükséges egy kevéssé megállapodnunk, hogy szemlét tartsunk azon itt levő számos maradványokon, melyeket soha senki nemcsak hogy meg nem vizsgált, de még fel sem említett." Ez egy rendkívüli hely! Számunkra mindenképp az.

– Milyen volt a személyes kapcsolata a költővel? – folytattam a kérdések sorát.

– Kiváló. Sokat beszélgettünk. Pontosabban: sokat beszélt Sándor bácsi. Voltak vissza-visszatérő történetei, de azok nem voltak unalmasak, bár egyiket-másikat többször is hallottuk. A szünetekben, két lélegzetvétel között azonban olykor nagyon fontos evidenciákat mondott… Nyugdíjaséveiben itt élt a faluban Borbély Gábor atya (1930–2013), aki római katolikus főespereskénti szolgált korábban Csíkban, szintén Nagygalambfalva szülötte. A főtisztelendő úrral, akit én igazi lelki atyámnak tartottam, minden nyáron, ha Sándor bácsi itthon volt Hargitafürdőn az üdülőjében, akkor autóba ültünk, s legalább egy napot ott tartózkodtunk, hosszan beszélgettünk, kizárva a világot és még a lehetőségét is annak, hogy valaki az együttlétben megzavarjon. Egyik ilyen alkalommal azt mondta nekünk Sándor bácsi: – Ide figyeljetek! Nem tudom, hogy ki fog hátra maradni, valószínűleg ti. Én most csak annyit mondok nektek, ha mégiscsak ti lesztek ott az én temetésemen, hogy engem aztán ne dicsérjetek! Álljatok oda a koporsóm mellé, mondjátok el közösen a Miatyánkot, s nekem azzal annyi…

Nyolcvanéves korában lett díszpolgárrá itthon. Akkor elég nagy volt a csinnadratta. Eljött a Kaláka együttes is, háromnapos ünnepségsorozatot tartottunk. Nyilván nem róla szólt minden, de eléggé feszélyezte a sok ünneplés. Túlzónak tartotta. Ekkor mentünk ki a családi sírkertbe, hogy megmutassa nekünk, hol akar nyugodni. Korábban családi temetkezőhelyek voltak a faluban. Van ugyan köztemető, de néhány család, így a Kányádi Sándor bátyámék nemzetsége is ragaszkodik a családi sírkerthez. Ott nyugszik az édesapja, Miklós bácsi, most már az édesanyja és a sógora is.

Itt közbevetettem, hogy nem akármilyen kihívást jelent a temetési szertartáson tartandó beszédre való felkészülése, ugyanis több lesz az egy Miatyánknál…

– Már kialakulóban van az igehirdetésem szövege, de fogalmam sincs még, hogy pontosan mit is fogok mondani – így a lelkész. – Kányádi költészetében rengeteg testamentumszerű utalás van. És ezek a gondolatok általában mind ide tartoznak, ide irányulnak Nagygalambfalvára. Itt van például a Mikor szülőföldje határát megpillantja című vers 1975-ből: „a szívem kolumbusz / árbockosárból / kiáltó matróza mikor / idáig érkezem / minden más táj csak óceán / ez itt a föld / a föld nekem…” Ugyancsak hitvallásként és egyik érvényes üzenetként élem meg, értelmezem mindig az 1965-ben – tehát nagyon fiatalon írt – A mi utcánk címűt is, amelyet hittanóráimon is így tanítok

és értelmezek a gyermekeknek: „Innen csak indulni lehet, / s aki indul, visszajöhet. // Tisztesség dolgában mindig / tanulhat itt, el a sírig // Becsületből, akit innen/ tarisznyáltak, azt egykönnyen // nem fogja az élet piszka, / mert itt még a sár is tiszta.”)
Közbevetettem, hogy Tamási Áron temetésekor is írt Kányádi Sándor egy nagyon fontos verset…

– Emlékezzünk csak, idézzük fel az ugyancsak szülőföld-centrikus jeles író, a Farkaslakát költői magasságokba emelő Tamási Áron temetésekor leírtakat: „Kívánhat-é ember többet: / derékaljnak szülőföldet / s két cserefa tömött árnyát / szemfedőnek”, 1966-ban. Biztos, hogy saját sorsa beteljesedésére is gondolhatott akkor Kányádi Sándor.
S ha már itt tartunk, arra voltam kíváncsi, hogy vannak-e cserefák a Kányádi-sírkertben?

– Keresztanyámat, a költő húgát, Róza nénit kérdeztem, hogy hová szeretnék temetni Sándor bácsi hamvait, mert urnás temetés lesz, de még nem kaptam egyértelmű választ… Valóban van ott egy nagy cserefa, szívem szerint én oda helyezném a földi maradványokat. Az a kert egyébként alkalmas arra, hogy emlékhellyé változzék, mert talán egy hektárnál is nagyobb… Most nagyon oda kell figyelnie az önkormányzatnak, hogy mit tesz, hogyan kezdi el rendezni a környezetet, mert egyéb „motívumok” is vannak. Például az „öreg kút, az utca szádán…” Tudatában vagyunk annak, hogy – ha akarjuk, ha nem – az emlékhely létre fog jönni, mert az emberek jönni fognak a magyar világ minden szegletéből, mert valóban a miénk volt, Nagygalambfalvához tartozott, de az egész magyarság egyik legjelentősebb költője marad holtában, a makulátlan és örök érvényű életművel. Visszakapjuk most őt…

Tegyük hozzá, hogy a talentumok és azok gyümölcsei is visszaszállnak ránk, az itthon maradottakra. Egy olyan korban pedig, amikor folyton nyílik, tágul a világ, és magával ragad, és bárhol kémlelhetünk a part, a messzi szigetek iránt, ma nagyon erős akarat kell, megvilágosodás, öntudat ahhoz, hogy felismerjük: számunkra ez a föld, s ez marad, amíg élünk… Olyan költői üzenet van a birtokunkban, amely minden iránytűnél jobb lélekvezér, és ez a költészet helyet meghatározó rendszer, s lelki gépezet is egyben.

*Hargita Népe 2018. július 5.*